

A magyar könyvtárosság etikai kódexe

A magyar könyvtárügy jelentős eredményeként könyvelhetjük el, hogy 2005 végére elkészült a magyar könyvtárosság etikai kódexe. Létrehozását a könyvtári terület 2003–2007 közötti stratégiai céljai alapján az NKÖM Könyvtári Főosztálya által létrehozott, A könyvtárosi életpálya vonzóbbá tétele elnevezésű stratégiai bizottság kezdeményezte a Magyar Könyvtárosok Egyesületének támogatásával és a Könyvtári Intézet szervezésében. A kódexet előkészítő bizottság elnöke **Papp István** volt, a bizottság tagjai pedig az egyes könyvtártípusokat és a könyvtáros szakmai szervezeteket képviselték. A bizottság 2004 júniusában kezdte munkáját, összesen nyolc ülést tartott, melyek során nemcsak az etikai kódexet, hanem az ahhoz kapcsolódó járulékos anyagok egy részét is elkészítette.

Az etikai kódexszel kapcsolatos dokumentumok piramisszerűen épülnek fel. A csúcst maga a kódex képezi, amely voltaképpen két, de egymással szorosan összefüggő részből áll. A római számokkal megjelölt rész nevezhető az erkölcsi parancsnak (I. a bevezető után), amelyet egy kifejtő rész követ: <http://www.ki.oszk.hu/dok/etikakodexokt.rtf>. A második szintet alkotják – elkészültük után – az egyes szervezetek, egyesületek, intézmények, könyvtártípusok, könyvtárosi munkakörök stb. etikai szabályzatai. A harmadik szintet a kódexhez kapcsolódó magyarázatok, kommentárok, kiegészítések jelentik; az ezeket összefoglaló tanulmány a későbbiekben a Könyvtári Intézet kiadásában jelenik meg. S végül a negyedik szintbe tartozik valamennyi, az etikai kódexszel, de általában a könyvtárosi etikával kapcsolatos, publikált vagy szűk publicitású, bármilyen formátumban hozzáférhető dokumentum, kutatási jelentés, bibliográfia stb.

A kódex társadalmi háttérét és hitelességét kellőképpen biztosítják a 2005. év folyamán lezajlott vidéki és fővárosi tanácskozások, fórumok, viták, és az egyéni hozzászólók hosszú sora, valamint az, hogy ezek nyomán az összeállítással megbízott testület az elhangzott észrevételeket messzemenően figyelembe vette és felhasználta. A MKE elnöksége az etikai kódex elfogadásával és kibocsátásával egyidejűleg testületet, etikai bizottságot bíz meg, amely a kódex érvényesülésének és hatásának nyomon követésével és előmozdításával foglalkozik majd.

Az etikai kódex kibocsátója a Magyar Könyvtárosok Egyesülete és az Informatikai és Könyvtári Szövetség. Az aláírók (azaz az elfogadók, címzettek) között egyaránt vannak és lehetnek testületek (nemcsak a magyarországi, de a külföldi magyar könyvtárosokat tömörítő szervezetek is), intézmények – közöttük feltétlenül a könyvtárosképzéssel foglalkozók – és magánszemélyek, akik magukénak ismerik el a kódexben foglalt értékeket és követelményeket.

Hangodi Ágnes
(Könyvtári Intézet)

I. Könyvtárosi etika

A könyvtárosi tevékenységet a szakmai ismeretek, eljárások és szokások, valamint jogszabályok és szabályzatok mellett etikai normák is vezérlik.

II. Alapértékek

A könyvtáros elkötelezett az emberi jogok, a demokrácia, a jogállamiság, az esélyegyenlőség és az információ szabadsága mellett.

III. Könyvtárosi hivatás

A könyvtárosi hivatás a könyvtárostól a használók iránt tiszteletet és odaadást, valamint állandóan fejlődő szakismereteket kíván meg. A könyvtáros szakmai döntéseit autonóm módon, személyében feddhetetlenül, személyes anyagi vagy egyéb jogsúlatlan előnyét vagy hasznát kizárva hozza meg.

IV. A gyűjtemény gondozása

A könyvtáros felelősséggel tartozik az emberiség, a nemzet, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségek, helyi közösségek kulturális örökségének megőrzéséért. Gyűjteményépítő munkáját a használók igényeire és az emberiség értékeire alapozza, de a közvélekedéssel és saját nézeteivel ellentétes műveket is beszerez. Elítéli a cenzúrát, s maga sem cenzúráz. Feltáró munkájával a könyvtár teljes gyűjteményét hozzáférhetővé teszi.

V. A könyvtárhasználók szolgálata

A könyvtáros és a használó viszonya az egyenrangú partnerségen és a kölcsönös bizalmon nyugszik. A könyvtáros megkülönböztetés nélkül nyújt segítséget a könyvtár szolgáltatásainak igénybevételéhez. A használók személyes adatait bizalmasan kezeli. A használóknak joguk van az adott feltételek között a lehető legjobb könyvtári ellátáshoz és az egyenlő elbánáshoz; a könyvtáros ezzel összhangban törekszik az esélyek kiegyenlítésére.

VI. Az információk közvetítése

A könyvtáros tőle telhetően mindent megtesz azért, hogy a használó szabadon és korlátozás nélkül hozzáférhessen az információkhoz. Segítséget nyújt az információs források és eszközök használatához. Legjobb tudása szerint hiteles, megbízható, teljes, megfelelő, személyhez szabott információt nyújt.

VII. Könyvtárosi szakmai közösség

A könyvtáros őrzi és növeli a könyvtárosi szakma tekintélyét, részt vesz a szakmai közéletben és együttműködésben. Készségesen osztja meg tudását és tapasztalatait.

VIII. A könyvtár mint munkahely

A könyvtáros elkötelezett könyvtára iránt, és tiszteletben tartja fenntartójának céljait és érdekeit. Be-

osztottként és vezetőként egyaránt a legjobb tudása szerint járul hozzá a könyvtár feladatainak teljesítéséhez, és a munkahelyi közösség javán munkálkodik.

IX. Társadalmi kapcsolatok

A könyvtáros elfogultságtól és előítéletektől mentes kapcsolatban áll a társadalom tagjaival, csoportjaival, szervezeteivel. Tisztelettel és együttműködésre készen fordul más szakmák és tagjaik felé. Védelmezi a szellemi tulajdonhoz való jogot és a szellemi alkotásokhoz való hozzáférés jogát.

X. Az etikai kódex érvényesülése

Az etikai kódexben foglalt követelmények a könyvtárosok tevékeny közreműködésével valósulnak meg. Ezt a folyamatot a kódex kibocsátói egy etikai bizottság felállításával segítik elő.

* * *

A magyar könyvtárosság etikai kódexét a Magyar Könyvtárosok Egyesülete elnöksége és az Informatikai és Könyvtári Szövetség elnöksége 2006. január 17-én bocsátotta ki.

Bakos Klára elnök
(Magyar Könyvtárosok Egyesülete)
Dr. Fodor Péter elnök
(Informatikai és Könyvtári Szövetség)

Az etikai kódexet aláírja, a benne rögzített értékeket és követelményeket magáénak vallja, szellemükben tevékenykedik, és érvényesülésükért síkra száll:

Virágos Márta elnök
(Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma)
Vadné Kokovay Zsuzsa elnök
(Főiskolai Könyvtárak Kollégiuma)
Dr. Vasas Livia elnök
(Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége)
Bondor Erika elnök
(Könyvtáros Tanárok Egyesülete)
Ásványi Ilona elnök
(Egyházi Könyvtárak Egyesülése)

Horváth Ádám elnök
(MOKKA Egyesület)